UDK 37

ISSN 2545 – 4439
ISSN 1857 - 923X

INTERNATIONAL JOURNAL

Institute of Knowledge Management

KNOWLEDGE

Scientific Papers

Vol. 28. 5.

SOCIAL SCIENCES

KNOWLEDGE IN PRACTICE

KIJ Vol. 28 No. 5 pp.1439 - 1750 Skopje, 2018

Gloal Impact & Quality Factor 1.322 (2016) http://globalimpactfactor.com/knowledge-international-journal/

December, 2018

KNOWLEDGE

INTERNATIONAL JOURNAL

SCIENTIFIC PAPERS VOL. 28.5.

December, 2018

December, 2018
INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT

SKOPJE, MACEDONIA

KNOWLEDGE

International Journal Scientific papers Vol. 28.5.

ADVISORY BOARD

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Siniša Zarić PhD, Maria Kavdanska PhD, Venelin Terziev PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Cezar Birzea PhD, Ljubomir Kekenovski PhD, Veselin Videv PhD, Ivo Zupanovic, PhD, Savo Ashtalkoski PhD, Svetlana Trajković PhD, Zivota Radosavljević PhD, Laste Spasovski PhD, Mersad Mujevic PhD, Nonka Mateva PhD, Rositsa Chobanova PhD, Predrag Trajković PhD, Dzulijana Tomovska PhD, Nedzat Koraljić PhD, Nebojsha Pavlović PhD, Nikolina Ognenska PhD, Baki Koleci PhD, Lisen Bashkurti PhD, Trajce Dojcinovski PhD, Jana Merdzanova PhD, Zoran Srzentić PhD, Nikolai Sashkov Cankov PhD, Marija Kostic PhD

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

Editor in chief
Robert Dimitrovski, PhD

KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol. 28.5.

ISSN 1857- 923X (for e-version)
ISSN 2545 – 4439 (for printed version)

December, 2018

SCIENTIFIC COMMITTEE

President: Academic, Prof. Vlado Kambovski PhD, Skopje (Macedonia)

Vice presidents:
Prof. Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management, Skopje (Macedonia)
Prof. Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)
Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
Prof. Mersad Mujevic PhD, Public Procurement Administration of Montenegro (Montenegro)

Members:
- Prof. Aleksandar Korablev PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petrsburg State Forest Technical University, Saint Petrsburg (Russian Federation)
- Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolver Hampton, (United Kingdom)
- Prof. Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Boshkovic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, Peya (Kosovo)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of Law, Kragujevac (Serbia)
  Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Cezar Birzea, PhD, National School for Political and Administrative Studies, Bucharest (Romania)
- Prof. Cvetko Andreevski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dimitar Radev, PhD, Rector, University of Telecommunications and Post, Sofia (Bulgaria)
   Prof. Daniela Todorova PhD, Rector of “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola(Macedonia)
- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Prof. Fadil Millaku, PhD, Rector, University “Hadzi Zeka”, Peja (Kosovo)

- Prof. Fatis Ukaj, University "Hasan Prishtina", Prishtina (Kosovo)

- Prof. Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Prof. Halit Shabani, PhD, University “Hadzi Zeka”, Peja (Kosovo)
- Prof. Halima Sofradzija, PhD, University of Sarajevo, Saraevo (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Haris Halilovic, Faculty of criminology and security, University of Sarajevo, Saraevo (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
- Prof. Hristina Georgieva Yancheva, PhD, Rector, Agricultural University, Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)
- Prof. Hristina Milcheva, Medical college, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Prof. Izet Zeqiri, PhD, Academic, SEEU, Tetovo (Macedonia)
- Prof. Ivan Marchevski, PhD, Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Ivo Zupanovic, PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
- Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Isa Spahiu PhD, AAB University, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, Podgorica (Montenegro)
- Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
- Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO , Bitola (Macedonia)
- Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
- Prof. Jelena Stojanovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
- Prof. Katerina Belichovska, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Krasimir Petkov, PhD, National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
- Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
- Prof. Larisa Velic, PhD, Faculty of Law, University of Zenica, Zenica (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
- Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Ljubomir Kekenovski PhD, Faculty of Economics, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
- Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)

- Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Mihail Garevski, PhD, Institute of Earthquake Engineering and Engineering Seismology, Skopje (Macedonia)
- Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Mitko Kotovchevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Marija Topuzovska-Latkovikj, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Marija Mandaric PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Mustafa Kacar PhD, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High Technological and Artistic Vocational School, Leskovac (Serbia)
- Prof. Nadka Kostadinova, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Prof. Nenad Taneski PhD, Military Academy “Mihailo Apostolski”, Skopje (Macedonia)
- Prof. Nevenka Tatkovic PhD, Juraj Dobrila University of Pula, Pula (Croatia)
- Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
- Prof. Nikolay Georgiev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Nedzat Korajlic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Nishad M. Navaz PhD, Kingdom University (India)
- Prof. Oliver Iliev PhD , Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Paul Sergius Koku, PhD, Florida State University, Florida (USA)
- Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
- Prof. Petar Kolev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
- Prof. Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
- Prof. Rositsa Chobanova PhD, University of Telecommunications and Posts, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)

- Prof. Rumen Stefanov PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)

  Prof. Sasho Korunoski, Rector, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad
- (Bulgaria)
- Prof. Sreten Miladinoski, PhD, Faculty of Economics, University of Tourism and Management, Skopje (Macedonia)
- Prof. Snezhana Lazarevic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Stojan Ivanov Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)

  Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Sandra Zivanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Shyqeri Kabashi, College “Biznesi”, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Trayan Popkochev PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Todor Krystevich, Vice Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Todorka Atanasova, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity , Sofia (Bulgaria)
- Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting, Zagreb (Croatia)
- Prof. Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technologogical Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
- Prof. Valentina Staneva PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Venus Del Rosario PhD, Arab Open University (Philippines)
- Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
- Prof. Zlatko Pejkov, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Zivota Radosavljevik PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

EDITORIAL REVIEW BOARD

Each paper is reviewed by the editor and, if it is judged suitable for this publication, it is then sent to two referees for double blind peer review. After the positive outcome of the double blind peer review process, the paper is published in this journal.

The editorial review board is consisted of 45 members, full professors in the fields 1) Natural and mathematical sciences, 2) Technical and technological sciences, 3) Medical sciences and Health, 4) Biotechnical sciences, 5) Social sciences, and 6) Humanities from all the Balkan countries and the region.

December, 2018

Contents

THE FUTURE OF CORPORATE REPORTING: REFLECTIONS ON THE CRITICAL QUESTION OF THE NECESSITY OF FORWARD-THINKING PHILOSOPHY AND CULTURE OF REPORTING WORLDWIDE 1455
Hristina Oreshkova 1455
THE ROLE OF ACTIVE EMPLOYMENT POLICIES AND THE ECONOMIC EFFECTS ON THE UNEMPLOYMENT OF YOUNG PEOPLE IN MACEDONIA 1467
Snezana Bardarova 1467
Mimoza Serafimova 1467
Oliver Cackov 1467
THE REFORMS OF THE INTERNATIONAL MONETARY FUND FOR ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE DEVELOPING COUNTIRES 1477
Vlatko Paceskoski 1477
Krume Nikoloski 1477
THE IMPACT OF PREFORMANCE EVALUATION PROCESS ON HEALTHCARE EMPLOYEES AS A FACTOR FOR MOTIVATION AND QUALITY OF THEIR WORK 1483
Mila Georgievska-Cvetanovska 1483
Predrag Trpeski 1483
BUSINESS INTELLIGENCE AND POWER OF KNOWLEDGE 1489
Branislav Stanisavljević 1489
WOMEN IN LEADERSHIP POSITIONS – OPPORTUNITIES AND REALITIES IN BIG BULGARIAN COMPANIES 1497
Lubka Tzenova 1497
Vasilka Stamatova 1497
WORKFORCE DEVELOPMENT SKILL GAP ANALYSIS IN PELAGONIJA REGION, R. MACEDONIA 1503
Visar Ademi 1503
GLOBALIZATION OF THE WORLD ECONOMY AND CHANGES IN THE ORGANIZATION AND MANAGEMENT 1511

Suzana Stojanović ....
1511
COMPANY INNOVATION POLICY AND STRATEGY 1517
Iva Bichurova ....
1517
Petia Yordanova-Dinova ....
1517
ANALYSIS OF THE INNOVATION AND BUSINESS ACTIVITY OF A COMPANY 1521
Iva Bichurova ....
1521
INTERDISCIPLINARY LINKS, INTEGRATIVE APPROACH,HEURISTIC METHODS AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE MANAGEMENT OF INNOVATION - PART 1 1527
Hristo Patev ....
1527
CONCEPTUALIZING MIGRATION WITH AN EMPHASIS ON MACEDONIA: TRENDS, PATTERNS AND SOLUTIONS.. 1533
Arta Xhelili ....
1533
Avni Avdiu... 1533
MANAGING COMPANY INNOVATION IN THE CONTEXT OF GENERATING NEW IDEAS .. 1539
Iva Bichurova ....
1539
Petia Yordanova-Dinova ....
1539 INTELLECTUAL CAPITAL AS STRATEGIC PERFORMANCE OF THE ORGANIZATION 1545
Svetlana Trajković 1545
CULTURAL MANAGEMENT AND STAFF COMMITMENT IN ORGANIZATION 1553
Gent Begolli ....
1553
THE ROLE OF HUMAN CAPITAL IN GAINING AND SUSTAINING COMPETETIVE ADVANTAGE OF COMPANIES 1557
Visar Ademi ....
1557
MOTIVATION FACTORS AT WORK ....
1563 Havë Qarri
.... 1563
Jusuf Fejza 1563
MANAGEMENT AND BUSINESS EFFICIENCY OF ENTERPRISES TRADE IN KOSOVO 1567
Violeta Koleci 1567
MOTIVATION AND ITS IMPACT ON AN ORGANIZATION 1571
Meriton Ismajli... 1571
Jusuf Fejza 1571
MANAGEMENT IN DECISIONS MAKING, TAKING CONTROL IN BUSINESS 1575

Redon Koleci 1575
METHODS OF RECRUITMENT IN THE CHAIN OF STORES 1581
Meriton Ismajli.. 1581
Jusuf Fejza 1581
SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND HUMAN RIGHTS ....
1585
Tatjana Dimoska 1585
Slavica Dimoska 1585
COMPARATIVE ANALYSIS OF ONLINE LOANS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA 1593
Marina Blazhekovikj Toshevski 1593
STANDARDIZATION OF THE FINANCIAL REPORTING IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA THROUGH THE PRISM OF THE FRAMEWORK OF IFRS AND IFRS FOR MSE 1597
Sasho Kozuharov 1597
Simonida Georgievska 1597
OPENNESS OF LOCAL GOVERNMENT AND GOOD FINANCIAL MANAGEMENT 1607
Snežana Mitić.. 1607
Dejan Andrejevic 1607
THE FLAWS OF THE SYSTEM OF ACCOUNTING FOR THE VALUE-ADDED TAX LIABILITIES AND RECEIVABLES, AND RECOMMENDATIONS FOR OVERCOMING THEM 1613
Nada Petrusheva... 1613
Darko Iliov ....
1613
THE IMPORTANCE OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN MODERN ECONOMY 1619
Milica Stanković 1619
Gordana Mrdak 1619
Suzana Stojanović ....
1619
SELECTION CRITERIA AND FINANCIAL CORRECTIONS THROUGH THE PRISM OF THE CASE LAW ....
1625 Sabin Sabev
.... 1625
Maria Ilcheva 1625
PREJUDICES ABOUT ISLAMIC BANKING ....
1633
Aida Zolota 1633
EMPIRICAL STUDIES ANALYZING THE DYNAMIC EFFECTS OF CHANGES IN PUBLIC EXPENDITURE AND TAXATION ON ACTIVITY 1641
Mahije Mustafi ....
1641
Sulbije Memeti Karemani 1641
THE IMPACT OF HUMAN RESOURSES IN THE DIRECT INVESTEMENTS: CASE STUDY THE

MUNICIPALITY OF GOSTIVAR 1647
Diturije Ismaili 1647
Bardhyl Tushi........ 1647
COMPARATIVE VIEW OF TRANSFORMATION AND REINFIGURATION OF FUNCTION OF HUMAN RESOURCES IN DIFFERENT BACKGROUND TYPES OF ORGANIZATIONS 1655
Nerman Ljevo 1655
HOSPITALITY AS AN INDUSTRY........ 1661
Lalka Borisova 1661
RURAL TOURIST EVENTS IN EUROPEAN DESTINATIONS 1669
Marija Lakićević 1669
Milica Žarevac Bošković 1669
IMPLEMENTATION OF SEO OPTIMIZATION AND INTRODUCTION OF INNOVATION AS A GUARANT TO SUCCESSFUL TO TOURIST BUSINESS 1675
Kamelia Nusheva 1675
Boryana Hadjieva 1675
OPPORTUNITIES FOR STRATEGIC DEVELOPMENT OF BIO-ECONOMY IN THE FOOD AND TOURISM INDUSTRY 1681
Georgi Toskov 1681
Ana Yaneva 1681
Stanko Stankov 1681
Hafize Fidan 1681
MARKETING ROLE IN TOURIST OFFER DEVELOPMENT 1685
Sherif Sejdiu........ 1685
INTEGRATION IN THE FOOD CANNING INDUSTRY – KEY ELEMENT FOR THE COMPETITIVENESS OF THE INDUSTRY 1689
Ana Yaneva 1689
Georgi Toskov 1689
Hafize Fidan 1689
Stanko Stankov 1689
STUDY ON THE ATTITUDE OF RESTAURANTEURS IN BULGARIA, REGARDING THE USE OF REGIONAL FOOD PRODUCTS 1693
Stanko Stankov 1693

Hafize Fidan 1693
Georgi Toskov 1693
Ana Yaneva 1693
REDEFINITION OF "SUCCESS" WHEN IMPLEMENTING INFORMATION SYSTEMS – FOCUS ON ERP SYSTEMS IN KOSOVO 1699
Melinda Pacolli Bahtijarevic 1699
A SURVEY: INTERNET OF THINGS (IOT) - APPLICATIONS, BENEFITS& CHALLENGES 1705
Verda Misimi 1705
Miranda Xhaferi 1705
DESTINATION OF PUBLIC FUNDS FOR HEALTH PROTECTION PURPOSES 1713
Wioletta Świeboda 1713
AUTOMATED MEDICAL DATA ANALYSES OF DISEASES USING BIG DATA 1719
Lindita Loku.. 1719
Bekim Fetaji 1719
Aleksandar Krsteski 1719
APPLICATION OF FINANCIAL ANALYSIS IN FUNCTION OF COMPANIES' LIQUIDITY EVALUATION.. 1725
Ajsel Usinova 1725
METHODS AND TECHNIQUES FOR EFFICIENT STRATEGIC PLANNING 1733
Elmedina Shuajibi 1733
Miranda Rahmani 1733

THE REFORMS OF THE INTERNATIONAL MONETARY FUND FOR ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE DEVELOPING COUNTIRES

Vlatko Paceskoski
Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia, vlatko.paceskoski@ugd.edu.mk
Krume Nikoloski
Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia,krume.nikoloski@ugd.edu.mk

Abstract: The researches has shown that the financing methods of the economic development of developing countries and the international financial system are not adapted and do not fully meet the development needs of these countries. The international development finance system, in within the frameworks, a significant participation have the international financial institutions, they don't represent adequate supporting instrument for the development of the economies of the developing countries. In particular, this system needs to be reformed. The system has to incorporates the elements of automatism, stability and continuity. This will enable greater intensity and dynamics in the economic growth, as well as improving the quality of this growth in the developing countries.
Keywords: Reforms, international financing, developing countries, economic growth

РЕФОРМИТЕ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ МОНЕТАРЕН ФОНД ЗА ПОБРЗ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ВО ЗЕМЈИТЕ ВО РАЗВОЈ

Vlatko Paceskoski
Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia, vlatko.paceskoski@ugd.edu.mk
Krume Nikoloski
Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia, krume.nikoloski@ugd.edu.mk

Апстракт: Истражувањата покажуваат дека начините на финансирање на економскиот развој на Земјите во развој и меѓународниот финансиски систем, не се прилагодени и не одговараат целосно на развојните потреби на овие држави. Системот на меѓународно финансирање на развојот, во чии рамки забележливо учество имаат меѓународните финансиски институции не претставуваат адекватен инструмент за помагање на развојот на стопанствата на Земјите во развој. Конкретно, овој систем треба да се реформира. Потребно е, системот да ги вгради елементите на автоматизам, стабилност и континуитет. На овој начин ќе се овозможи поголем интензитет и динамика во економскиот раст, како и подобрување на квалитетот на тој раст на земјите во развој.
Клучни зборови: Реформи, меѓународно финансирање, земји во развој, економски раст

1. ВОВЕД

Конституирањето на мрежата на меѓународни институции со економска функција е раководено од желбата да се оствари широка експанзија на меѓународните економско – финансиски и развојно-трговски врски. Во повоениот период, особено внимание било посветено на изнаоѓањето и развивањето мултилатерална форма на соработка меѓу националните економии во рамките на светското стопанство. Таа мултилатерална форма на соработка добивала конкретна содржина преку изнаоѓањето нови форми на меѓународно финансирање на развојот, развивање и јакнење на меѓусебните трговски врски и сл. Сето тоа се институционализира во соодветните меѓународни организации и тоа: во доменот на меѓународното финансирање се конституиран ММФ. Во изминатиот период ММФ одигра значајна улога во поддржувањето и покренувањето на развојните иницијативи и импулси во светската економија. Функцијата и политиката на

оваа меѓународна финансиска институција во значителна мера, е креирана и под непосредно влијание на развиените земји. Не ретко овие земји го наметнуваат своето влијание во оневозможувањето на нормалниот тек на услугите на ММФ кон ЗВР или нивно блокирање, доколку не станува збор за некаква концесија од ЗВР. Наспроти тоа, ЗВР не се во таква состојба да издејствуваат поповолна позиција.Од тие причини, развојот и економската динамика на ЗВР се смета за трајна компонента на долгорочниот рамномерен и динамичен развој на светската економија. Ваквиот карактер на развојот на ЗВР врз светската економија укажува на неопходноста од поафирмативна улога на меѓународните економски организации во поддршката на вкупните напори што ЗВР ги прават за побезболно и побрзо вклучување во меѓународната поделба на трудот врз рамноправна основа. Имено, ММФ, треба да се реформира во насока на поголем пристап до ресурсите (дека ќе испорача повеќе пари), со помалку условувања и со поголема флексибилност од било кога до сега. Ова е остварливо преку покренување и одржување на синхронизирана меѓународна активност, во чиј контекст е потребна нагласена улога на меѓународните организации пред се, ММФ. На овој план досега е многу малку направено, затоа повеќе од потребна е реформа на овие институции.

2. НЕОПХОДНИ КЛУЧНИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА РЕФОРМИТЕ НА УПРАВУВАЊЕ ВО ММФ

Сеуште се неопходни големи реформи во управувањето на ММФ ако се сака ММФ да ги ангажира поцелосно земјите во развој и да биде повеќе осетлив кон неговите најсиромашни членови. Постојат пет мерки кои директно ја изразуваат новата (и неопходната) улога на новопојавените економии и на тој начин да се осигури поголема осетливост кон најсиромашните земји. Неколку од нив беа препорачани на менаџментот на институцијата. Тие се:

1. Осигурување дека стратегиската управа кој донесува одлуки во врска со улогата и насоките на ММФ ги вклучува ЗВР. Традиционално оваа улога ја играше Г7. Процесот на заседавање на Г20 на лидерско ниво може да биде прв добар чекор нанапред, иако и таа е нова неформална управа (или можеби оживување на Советот оригинално разгледуван во членовите на Фондот);
2. Промена на процесот на назначување на повисокиот менаџмент (моментално назначувањето на менаџмент- директорот и прviот заменик менаџмент- директор и резиборот се прават од страна на ЕУ и САД). Ова би ја проширило групата на земји кои ефективно ја држат одговорноста за менаџментот. Исто така, со тоа би се проширил опсегот на влијание над повисокиот менаџмент при поставувањето на поттиците за сите тие работења во агенцијата;
3. Ефективен надзор на менаџментот на ММФ од страна на извршниот борд по пат на осигурување на тоа дека Бородот е воден од свој член, а не од Менаџерскиот директор. И преку јасно опишување на одговорностите и авторитетот меѓу Бордот и менаџментот. Во моментов ова се избегнува и резултат на тоа е опсег на одлуки за кои ни менаџментот ни Бордот не се одговорни;
4. Транспарентноста е круцијална, така што од членовите на Бордот може да биде побарана одговорност и достигнувања во однос на јасно исцртаните одговорности кои можат да бидат разгледувани и од аутсајдерите. Преку намалување на специјалното малцинство кое се бара за одредени клучни одлуки (или помалку дипломатски кажано, за потиснување на ветото на САД) да се прошират (отколку да се стеснат) напорите за убедување на легислаторите и политичките претставници во Вашингтон како и да се почне со барање и ангажирање на капитал низ целиот свет;
5. Воведување барање дека мнозинство земји како и мнозинство на гласачка моќ се неопходни за донесување на некои мерки (тоа е веќе побарано во амандманите на Членовите), како и да се создаде поттик за малиот број на богати и моќни членови да се консултираат со (и да ги убедат големиот број на сиромашни и со слаба гласачка сила) членките. Ефекетот што би следел би бил зголемување на одговорностите на персоналот на ММФ на Бордот на членките кои ги претставуваат земјите со слаба гласачка сила.

3. ПОМАЛКУ УСЛОВУВАЊА И ПОЛАБАВИ ЦЕЛИ

По долгиот процес на разгледувања и евалуација во рамките на организацијата кои започнаа уште пред една декада, ММФ повеќе пати ја истакна аспирација да ги „рационализира“ условувањата и да се фокусира на прилагодување на условите на позајмување на специфичните услови на земјите членки, пред се на земјите во

развој. Неодамна, ММФ вети дека ќе ги елиминира „тврдите“ структурни условувања, пред сè преку прекинување на структурните перформансни критериуми (вклучително и особено за земјите во развој) од 1-ви мај 2009 година.

Склучените осумнаесет аранжмани до денес, сугерираат дека ММФ во глобала успева во редуцирањето на структурните условувања. Тие аранжмани покажуваат и поместување од условувањата во врска со прашањата, за приватизацијата и реформите во граѓанските услуги или во државно контролираните компании. По кризата ММФ ги фокусира своите условувања на одржливоста на банкарскиот сектор, јавните трошења, фискалните прилагодувања и реформите на финансискиот сектор (Qu and Woods, forthcoming). ММФ, исто така, вети реформи во насока на олабавување на фискалните и инфлационите цели во однос на она што нормално го бара. Агенцијата се стреми да им дозволи на ЗВР, таму каде што е можно, да дадат одредени фискални стимуланси преку инфраструктурни и социјални трошења. Од фондот потенцираа, дека ги има олабавено фискалните цели за речиси 80% од земјите. Поточно за 18 од 23 афричките земји имаат активна поддршка преку програмите на ММФ за задржување на владините трошења. Исто така, се потенцира дека претходно ги олабавиле инфлационите цели во текот на 2010 година со цел справување со покачувањето на цените на храната и нафтата во светот. За новопојавените пазарни економии ММФ создаде нова флексибилна кредитна линија (FCL) за земји кои задоволуваат строги квалификациски критериуми („многу силни основи и политики“). Ова овозможува однапред безусловно финансирање. Флексибилноста вградена во дизајнот на FCL се поврзува не само со отворениот пристап, туку и со долгорочните услови на неговата отплата (од 3 години и 3 месеци до 5 години), потоа, преку неограничената можност за негово обновување и неговата двојна употребливост за контингентни (мерки на претпазливост) и актуелни потреби на билансот на плаќањата. До крајот на мај 2009 година, Колумбија, Мексико и Полска побараа и добија FFL пристап до вкупно 78 милијарди САД- долари. ММФ, исто така, вети дека ќе разгледа можност за воведување пофлексибилна, краткорочна, претпазлива, итна финансиска помош за земјите воразвој. Инструментот којшто беше предложен од страна на ММФ е високопристапниот стенд-бај аранжман за претпазливост (HAPAs) за земји што можеби нема да се квалификцираат за FCL, а имаат слични потреби на осигурување. Од претходното можеме да констатираме, дека ММФ истапи брзо во обезбедувањето на заеми за земјите кои се соочуват со нагласени економски проблеми.

4. РЕФОРМИ ВО НАЧИНОТ НА УПРАВУВАЊЕ

На полето на реформирањето ослабна, откако ММФ повторно почна да позајмува на големо и им се врати на многуте клиенти кои го избегнуваат отплаќањето, еродирајќи ја итната потреба за трансформација на сопствениот приходен модел. Од сето тоа може да се види дека се доведува потребата од реформа во прашање, нешто што е неопходно во придонесот за глобалниот раст, подобрувањето и стабилноста. Лидерите на Г20 се согласија дека за да помогнат во надминувањето наекономските проблеми на ЗВР, потребно е да ја зајакнат „долгорочната релавантност, ефективност и легитимитет“ на ММФ и нагласија дека тие се „одлучни да ги реформираат и модернизираат меѓународните финансиски институции за да обезбедат ефективно да им помогнат на членките и акционерите во новите предизвици со кои тие се соочуваат“: „Ние ќе ги реформираме нивните мандати, обем и управување, така што тоа ги одразува промените во светската економија и новите предизвици на глобализацијата, и дека ЗВР, вклучувајќи ги и најсиромашните, мора да имаат поголемо право на глас и претставување. Ова мора да биде придружено со акција за зголемување на кредибилитетот и пристапот на институциите преку подабар стратегиски надзор и одлучување“. Конкретно кажано, Г20 објави дека тие би требало да ги утростручат ресурсите за ММФ до 750 милијарди САД- долари и да ги поддржат новите SDR алокации на 250 милијарди САД -долари. Тие, исто така, ветија (како што беше споменато претходно) да искористат дополнителни ресурси од договорената продажба на злато на ММФ за концесионално финансирање на најсиромашните земји и се обврзаа да се ангажираат околу новиот приходен модел на ММФ. Во однос на реформите на управување, Г20 се договорија да ја имплементираат веќе договорената (во април 2008 година) квота и објавените реформи и да го разгледаат поголемото учество во Фондот на гувернерите за да обезбедат стратегиски правци за ММФ и да ја зголемат неговата одговорност. Улогата на Фондот во финансиското регулирање би требало да биде изведено во координација со нововоспоставениот Финансики борд на стабилност.

5. ТРАНСФОРМИРАЊЕ НА РЕСУРСИТЕ НА ММФ

Во декадата по источно-азиската криза приходите на ММФ це намалија, оставајќи ја институцијата со проценет недостаток од 400 милиони САД- долари годишно до 2010 година, присилувајќи ја некогаш моќната институција да отпушти 300 до 400 свои вработени годишно (или вкупно 2600). Десетте менаџмент директори на ММФ овластија комитет кој ќе го проучи одржливото долгорочно финансирање на ММФ. Комитетот дојде до сознание дека на постојниот модел му недостасува економска логика, предвидливост (со приходни нивоа неопходни за финансирање на многу флуктуирачки потреби на позајмувачите), флексибилност и приспособливост и е изопачен во својата зависност при неисполнување на основната мисија (да превенира финансиска криза). Извештајот, исто така, истакнува до која мера должниците на ММФ плаќаат (преку маргината на ММФ за посредување) за активности кои се „јавни добра“ (пресметани како сметководствена ставка од некои 44,1% од административните трошоци на ММФ во времето на извештајот)[1]. Извештајот повика на формирање нов приходен модел, вклучувајќи и проширени инвестициски активности, создавање фонд (преку ограничени продажби на злато) и наплатување на услугите на ММФ коишто се дадени директно на членовите. Бордот на ММФ сега ги договори елементите коишто ќе го заменат „моделот на неодржливи приходи“ со модел „базиран на посилни и поразлични извори на приходи во соодност со повеќекратните функции на Фондот“. Овие три елементи на моделот вклучуваат:

1. фонд создаден од профитите од ограничената продажба на 403,3 тони злато од Фондот. Продажбата на златото бараше одобрение од Конгресот на САД;
2. проширување на овластувањето за инвестирање на ММФ со цел зајакнување на очекуваните профити од инвестициите на Фондот, за Фондот да ја адаптира својата стратегија на инвестирање со текот на времето. Наведеново е одобрено од страна на Бордот;
3. продолжување на долгорочната пракса на надоместување на трошоците на Фондот за одржување на овластениот фонд за концесионални заеми на нископриходните земји-PRGF-ESF-фондот, без да се засегне способноста на Фондот да дава концесионални заеми на нископриходните земји.

Во времето на објавувањето на новиот модел, менаџментот на ММФ изрази надеж дека тој ќе создаде дополнителни 330 милиони САД- долари приход за неколку години. Стариот модел на финансирање на ММФ ја направи институцијата самоуверена во приходите од новопојавените економии-членки кои позајмуваа од неа во криза. Во пракса, во текот на периодот на интернационализација на финансиската криза, кога алтернативните извори на финансирање секнаа (исто како во текот на 1980-те и раните 1990-ти), тоа им даде на членките кои не зајмуваат од институцијата, како и на менаџментот и на вработените голема моќ. За време на овој период ММФ ги прошири своите дејности во областа на јавните расходи (така што, на крај тие изнесуваа повеќе од 44,1% од административниот буџет[2]) најмногу по налог на непозајмувачите, но користејќи ги парите од позајмувачите. Новиот модел на финансирање општо прикажан претходно ја намалува зависноста на ММФ од своите членови позајмувачи и непозајмувачи. Со новиот фонд и пошироките инвестициски овластувања, менаџментот на ММФ може да добие поголема контрола над ресурсите без да зависи од одлуките што ги носат земјите- членки. Враќањето на трошоците на PRGF- доверителскиот фонд, исто така, ги префрла ресурсите од членките кон оние што се контролирани од менаџментот на ММФ.

Оставајќи го на страна новиот модел на финансирање, меѓутоа, дали другите делови на Г20 се одговорни за финансиската криза која го пресоздаде ММФ како координативен механизам за кредитните линии на членовите и иницијативите, вклучува и:

1. Зголемување на новите аранжмани за заем (NAB) од 50 милијарди на 500 милијарди САД- долари. Овие аранжмани, во суштина, се договори со земјите- членки (сега 26 на број)[3] да стојат на готовност за да му позајмат на ММФ и со земјите чиишто нивоа на обврски се одразуваат на нивната ММФ квота. САД го

[1] Committee to Study Sustainable Long-Term Financing of the IMF (31 јануари 2007).

[2] Final Report of the Committee to Study Sustainable Long-Term Financing of the IMF (the Crockett Report), 31 january 2007

[3] Монетарните власти кои се согласија да партиципираат се од Австралија, Чиле, Белгија, Канада, Данска, Германија, Финска, Франција, монетарнит власти на Хонг Конг, Италија, Јапонија, Кореја, Кувајт, Луксембург, Малезија, Холандија, Норвешка, Саудиска Арабија, Шпанија, Шведска, Швајцарија, Тајланд, В. Британија и САД.

зголеми својот придонес во NAB кредитната линија со дополнителни 100 милијарди САД- долари (за разлика од 10-те пред кризни милијарди кои беа дел од 50 милијарди тешкиот NAB);

2. Само Јапонија веќе даде свој придонес во вид на кредитна линија од 100 милијарди САД- долари (преку билатерални договори за позајмувања) како поткрепа за ресурсите на ММФ. Во ист правец, беа и Норвешка со 4,5 милијарди, Канада со 10 милијарди и ЕУ која вети 100 милијарди САД –долари; 3. Алокација на SDR од 250 милијарди САД- долари одобрена од Бордот на 20-ти јули 2009 година. Развојот на финансиската структура и моделот на приходи на ММФ тивко ја подвлече статус квотата во управувањето со ММФ. Новиот модел на приходи создава извор на приходи за ММФ којшто зависи помалку од неговите земји- членки кои се задолжуваат. Договорот на Г20, ММФ да се користи како координатор на кредитните линии до 750 милијарди САД- долари го вовлекува ММФ во координативна врска со земјите кои ги прошируваат кредитните линии со него. Во ниту еден случај промените во финансиската структура не даваат директен поттик ММФ да биде повеќе осетлива и одговорна кон новопојавените и во развој економии- членки.

6. РЕФОРМА НА ПРЕТСТАВУВАЊЕТО И ГЛАСАЊЕТО ВО ММФ

По појавата на финансиската криза, поточно на 28-ми април 2008 година, Бордот на гувернери на ММФ усвои нешто што тие го нарекуваат „далекусежни реформи“ во врска со управувачките структури на институцијата насочени кон обнова на „кредибилитетот и легитимитетот“ на организацијата.[4] Овие реформи се базирани на договорот постигнат во Сингапур 2006 година за зголемување на квотите на Кина, Кореја, Мексико и Турција и за одење кон реформи кои ќе го зајакнат застапувањето во институцијата. Резултатот, гарантиран од Бордот на гувернери на ММФ од 29-ти април 2008 година вклучуваше: нова формула за квоти и втора рунда на ad hoc- зголемување на квотата базирана на новата формула; договор за трократни основни гласови; договор за тоа секој од дваjцата извршни директори кои ги претставуваат Афричките земји да можат да назначат еден дополнителен алтернативен извршен директор. Оваа реформа директно влијаеше врз вкупната промена на гласачката сила од 5,4% во ММФ (види додаток В во врска со резултатите). Промената беше ефектуирана преку нова формула.[5] Резултатот е драстично зголемување во квотните удели (но не на основните гласови) за Кореја (+106%), Сингапур (+63%), Турција (+51%), Кина (+50%), Индија (+40%), Бразил (+40%) и Мексико (+40%). Исто така, вреди да се спомене дека некои индустријализирани земји беа подготвени да се воздржат од зголемување на квотата на која тие имаат право, тие земји се Германија, Ирска, Италија, Јапонија, Луксембург и САД.

Целта на реформите, делумно, беше и да се признае порастот на економската моќ на ЗВР (преку давање на поголеми гласовни удели и на тој начин да се поттикнат, соучествуваат како акционери на ММФ), како и да се осигури институцијата да стане уште поосетлива за најсиромашните земји (преку зголемување на капацитетот на нивното претставување преку алтернативниот директор). Тешко е да се види како дополнителните алтернативни директори кои претставуваат големи групи на африкчи земји можат тоа да го направат. Претстоечката ефективност на овие претставници ќе се состои во фактот дека тие ќе немаат некои конкретни влијанија врз другите членови на бордот или врз менаџментот и персоналот на ММФ кои вредат да им се посвети внимание. Тие немаат доволно гласови кои имаат значење (и реформите не го подобруваат ова), ниту пак постојат процедури за донесување на одлуки кои ќе создадат поттици за другите да расправаат за нив. Сепак, овие работи може да се променат со реформите наведени подолу.

Во однос на ЗВР, се поставува прашањето дали погоре споменатата реформа на „столчиња и удели“ може на големите новопојавени економии да им даде поголем поттик за поголемо ангажирање во институцијата? Можеме да ја тестираме оваа цел преку поставување на прашањето: дали постојат докази дека тие повеќе се ангажираа во почетокот на финансиската криза? Секако, дека Кина, Брзил и Индија (како што беше кажано и претходно) се согласија да откупат дел од новите записи на ММФ. Меѓутоа, сепак ова не е исто што и

[4] "Transcript of a Conference Call by Senior IMF Officials on Board Governors Vote Quota an Voice" Washington, D.C. Tuesday, April 29, 2008: www.imf.org/external/np/tr/2008/tr080429a.htm

[5] За критиката на новата формула видете кај Ralph Bryant, "Reform of the IMF Quota Shares and Voting Shares: A Missed Opportunity" (8 April 2008).

проширување на кредитните линии преку учество во Новиот аранжман за позајмување (NAB). Двете земји кои најмногу добија од новото зголемување на квотите, всушност веќе се приклучени на NAB уште во 1998 година (Кореја и Сингапур). Понатамошното тестирање на реформите до денес е преку прашањето дали реформите го екипираа ММФ за справување со големите предизвици на глобалната соработка во светската економија? Во јадрото на ова лежи степенот до кој земјите во развој, ја почувствуваа потребата да акумулираат резерви.

7. РЕФОРМИ ВО НАБЉУДУВАЧКАТА УЛОГА НА ММФ

Различни офицјални лица од САД разубедуваа дека надгледувачкиот процес на ММФ треба да изврши сериозен притисок врз Кина за таа да ја апрецира својата валута. Иако, многу економисти предупредија во врска со претставувањето во големи размери влијанието на кинеската апрецијација врз трговскиот биланс на САД, сепак, во врска со ова парашање ММФ беше остро критикуван од страна на САД, поради тоа што ММФ не зазема доволно тврда линија кон она што многу креатори на политиката на САД и аналитичарите го нарекоа Кинеска „валутна манипулација". Формалната моќ на ММФ во врска со надгледувањето на девизните курсеви е поставена во Членот IV одделот 3 од членовите на Договорот на ММФ, каде што стои дека: „ММФ ќе спроведе силно надгледување над политиките на девизните курсеви на членките и ќе усвои специфични принципи за насочување на сите членки во однос на тие политики. Секоја членка ќе го обезбедува Фондот со информации неопходни за таквото надгледување и кога ќе побара
Фондот, ќе се консултира со политиката на девизниот курс на членката..." Во пресрет на бучната дебата од Вашингтон и значајниот притисок од политичарите и коментаторите од САД, ММФ, многу напорно работеше во разјаснувањето на својот мандат и во негово спроведување. Во врска со ова, ММФ покажа прилично висок степен на независност од еден свој акционер. Во јуни 2007 година менаџментот на ММФ побара (и доби) од Бордот, Одлука за билатерално надгледување над политиките на членките, појаснувајќи дека набљудувањето над земјите треба да се фокусира на проценката дали политиките на земјите промовираат надворешна стабилност, како и дали и што не е прифатливо за меѓународната заедница во смисла на тоа како земјите би требало да ги водат своите политики на девизни курсеви; и исто така, нагласувајќи дека надгледувањето треба да биде на база на соработка, отвореност и непристрасност, земјаќи ги предвид специфичните услови на земјата.

За ММФ да има сила да притисне врз земјите кои не позајмуваат да ги променат своите политики на девизниот курс ќе треба промена на Членот за договори на ММФ со што ќе им се даде нова полномошна сила на институциите. Ќе биде тешко да се замисли моќните членови на институцијата да се согласат на ова. Никој не би се согласил на тоа ако САД би имале можност да стават вето кога е во прашање нивната политика на девизниот курс. Сите ќе станат свесни (баш како што ќе станат) дека силните членки не би оделе против самите себе . Многу тешко е да се посигнат координација и соработка на овој начин.

ЗАКЛУЧОК

Меѓународниот монетарен фонд е една од меѓународните финансиски институции каде се регулира механизмот на меѓународни плаќања или се финансира развојот ЗВР, иако тие имаат рамноправно членство, сепак одлуките не се донесуваат врз рамноправна основа. Оние земји што депонирале поголеми средства во фондовите на овие организации имаат поголем број гласови, а тоа се РЗ. Тоа, пак, значи дека на еден или друг начин и во ваквиот вид "меѓународни" асоцијации доминира влијанието на развиените земји. Врз основа на тоа се предлага формирање нови финансиски институции и реформирање на постојните, што би функционирале врз принципот на рамноправност во соработката меѓу развиените земји и земјите во развој. Тоа ќе значи голем адут во рацете на ЗВР за стимулирање и покренување на нивниот развој. Според тоа, преку реформа на ММФ ќе се стимулираат финансиските текови меѓу ЗВР, со единствена цел да се развива меѓусебната стоковна размена, трансферот на технологија, инвестирањето во заедничкита проекти меѓу ЗВР и развиените земји, купопродажбата на капитални добра и сл. Меѓутоа, реформирањето, трансформирањето на меѓународните финансиски институции, според досегашното искуство, е тешко, особено кога се има предвид добивањето општа согласност, од страна на развиените земји. Во тој контекст, јакнењето на улогата на меѓународните економски организации треба да подразбира, покрај почитување на рамноправното одлучување за клучните финасиски прашања, истовремено и за афирмацијата на меѓународниот

мултилатерален финансиски систем, при што треба да се избегнува протекционизмот, дискриминацијата и непочитувањето на преземените обврски. Оттука, треба да биде јасно дека за успешно функционирање на светската економија, неопходна е трансформација на постојниот економски поредок во насока на профилирање слободен, отворен и недискриминаторски систем на меѓународното финансирање на развојот.

Овој систем ќе треба да внесува елементи за поголемо и поцелосно интегрирање на сите земји во глобалните финансиски и монетарни движења. На тој план ЗВР треба да вложуваат огромни напори, главно преку реформи во ММФ и отворање но нови меѓународни финансиски институци и организации, сè со цел, за одржување, јакнење и остварување на посебен и недискриминаторски третман на овие земји во меѓународните финансики текови.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Transcript of a Conference Call by Senior IMF Officials on Board Governors Vote Quota an Voice” Washington, D.C. Tuesday, April 29, 2008: www.imf.org/external/np/tr/2008/tr080429a.htm
[2] Ralph Bryant, “Reform of the IMF Quota Shares and Voting Shares: A Missed Opportunity” (8 April 2008).
[3] Final Report of the Committee to Study Sustainable Long-Term Financing of the IMF (the Crockett Report), 2007.
[4] Committee to Study Sustainable Long-Term Financing of the IMF (31 јануари 2007).
[5] Walden F. Bello “Deglobalization: Ideas for a New World Economy“ Palgrave Macmillan, 2015.
[6] Thomas G. Weiss, “The United Nations and Changing World Politics: Fifth Edition “, New York, 2016.